

REGULATORNI IZAZOVI PRI USPOSTAVLJANJU JEDINSTVENOG TRŽIŠTA ELEKTRONSKIH KOMUNIKACIJA U EVROPSKOJ UNIJI

Milan Janković^{1,2}, Aleksandar Utješinović¹,
Ljiljana Matavulj¹, Mirjana Arsekić Kraković¹,
¹Republička agencija za elektronske komunikacije
²Univerzitet u Beogradu – Elektrotehnički fakultet

Sadržaj: U radu je prikazana evolucija regulatornog okvira u Evropskoj uniji od 1997. do danas, pri čemu je posebno prikazana nova inicijativa Evropske komisije za uspostavljanje jedinstvenog tržišta elektronskih komunikacija koja bi trebalo da bude usvojena do kraja maja 2014. godine.

Ključne reči: jedinstveno tržište elektronskih komunikacija, single market, regulatorni okvir

1. Evolucija regulatornog okvira u Evropskoj Uniji

Zbog troškova izgradnje i značaja telekomunikacione infrastrukture, sektor telekomunikacija je dugo imao karakter prirodnog, odnosno državnog monopola, iz strateških, ekonomskih ali i političkih razloga. Ideja o liberalizaciji tržišta telekomunikacija javila se sedamdesetih godina prošlog veka najpre u SAD, a zatim početkom osamdesetih i u Velikoj Britaniji i drugim evropskim državama. U to vreme stručnjaci iz oblasti ekonomije zalagali su se za deregulaciju tržišta, privatizaciju i uvođenje konkurencije u sektoru telekomunikacija, smatrajući da će time doprineti privrednom razvoju i unapređenju kvaliteta usluga. Takođe, Evropska komisija je tada zaključila da je ovakav monopol u suprotnosti sa evropskom politikom unutrašnjeg tržišta, odnosno utvrdila je da je davanje posebnih tj. ekskluzivnih prava za upravljanje mrežama i pružanje telekomunikacionih usluga kršenje prava konkurencije. Na osnovu Ugovora iz Mاستrihta postavljeni su osnovni ciljevi evropskih integracija koji su podrazumevali uspostavljanje unutrašnjeg tržišta, odnosno stvaranjem sistema koji će sprečiti narušavanje konkurencije i harmonizaciju nacionalnih zakonodavstva država članica nakon čega je usledio dugogodišnji proces formulisanja zajedničke politike država članica. Ova politika je podrazumevala potpunu liberalizaciju tržišta, harmonizaciju nacionalnih propisa i primenu prava konkurencije.

Tržište telekomunikacija EU otvoreno je u januaru 1998, neposredno po usvajanju Direktive o otvorenim mrežama^[1], koja predstavlja jednu od osnovnih direktiva regulatornog okvira Evropske unije (EU) za oblast telekomunikacija iz 1998. S obzirom

na potrebu da se ograniči monopolno ponašanje i koncentracija moći u ovoj oblasti, pored sektorske regulative, na ovu oblast se primenjuju i propisi iz oblasti prava konkurencije, pa je Evropska komisija u okviru regulatornog paketa iz 1998. donela i Smernice^[2] za primenu prava konkurencije u sektoru telekomunikacija i objavila obaveštenje o primeni prava konkurencije prilikom zaključivanja ugovora o pristupu mreži, kako bi se novim operatorima omogućio pristup do krajnjeg korisnika.

Rezultati otvaranja tržišta najbolje su mogli da se vide u pojavi novih operatora. Naime, na ovaj način novi učesnici na tržištu dobili su mogućnost da se takmiče sa dominantnim operatorima (često i jedinim), što je bilo najizraženije na tržištu mobilne telefonije i prenosa podataka. Međutim, iako je postignut izvestan stepen konkurencije, potrebno je bilo uvesti dodatne mere kako bi se otklonile prepreke za dalji razvoj tržišta. Drugim rečima, uvođenje novog paketa regulatornih mera trebalo je da odgovori na uočene nedostatke. Osim toga, brz razvoj tehnologije tj. konvergencija mreža i usluga otvorio je nova regulatorna pitanja. Ovo je zahtevalo opštiju politiku koja bi obuhvatila ne samo striktno telekomunikacije već informaciono-komunikacione tehnologije uopšte, odnosno širu oblast koja obuhvata sve vidove elektronskih komunikacija, i pri tome omogućila veću fleksibilnost u regulisanju ove oblasti imajući u vidu brzinu kojom se ona razvija i menja.

Osnovni zadaci revizije regulatornog paketa EU iz 1998. bili su da se stvore uslovi za efikasniju konkurenciju, da se pojednostave regulatorne procedure, da se odgovori na zahteve tehnološkog razvoja, da se ojača unutrašnje tržište i da se obezbedi veća zaštita korisnika. Položaj nacionalnih regulatornih tela, naročito u pogledu nezavisnosti, ovlašćenja za sprovođenje odluka i sankcija, te finansijskih i ljudskih resursa kojim raspolažu, takođe se nametnuo kao pitanje na koje treba da odgovori novi regulatorni paket. Rezultat je regulatorni okvir koji kombinuje opšte propise za zaštitu konkurencije i posebnu sektorsku regulativu, pri čemu je oblast primene proširena i obuhvaćena konceptom elektronskih komunikacija.

Novi regulatorni okvir iz 2002. stupio je na snagu jula 2003. (osim Direktive o privatnosti i elektronskim komunikacijama koja je na snazi od 31. oktobra 2003.) i sastoji se, pored Odluke o radiofrekvencijskom spektru^[3] i Uredbe o otvaranju lokalne petlje^[4], iz Okvirne direktive^[5] kojom su utvrđeni opšti principi zaštite konkurencije i krajnjih korisnika, i četiri posebne direktive koje se bave različitim regulatornim pitanjima iz oblasti elektronskih komunikacija: Direktive o izdavanju dozvola^[6] koja treba da obezbedi jednostavniju proceduru izdavanja dozvola za mreže i usluge primenom režima opšteg ovlašćenja; Direktive o pristupu i međusobnom povezivanju^[7] koja treba da omogućí pristup infrastrukturi drugog operatora pod definisanim uslovima; Direktive o univerzalnom servisu^[8], kojom se utvrđuje minimalni skup usluga koji treba da bude dostupan svim korisnicima; i Direktive o zaštiti privatnosti^[9].

Osnovni problemi sa kojima je ovaj regulatorni okvir imao zadatak da prevaziđe ticali su se previsokih cena veleprodajnih i maloprodajnih usluga, zatim diskriminatornog ponašanja u odnosu na konkurenciju u smislu omogućavanja pristupa mreži i međupovezivanja kao i tarifa koje se na to primenjuju, zloupotrebe dominantnog položaja, odnosno tržišne snage i, konačno nezadovoljavajućim kvalitetom pružanja usluga i informacija krajnjim korisnicima.

Jedna od novina ovog regulatornog okvira jeste primena propisa za zaštitu konkurencije *ex-ante*. Nacionalna regulatorna tela, u tom smislu imaju obavezu da dogovarajućom analizom tržišta utvrde relevantna tržišta u oblasti elektronskih

komunikacija koja je neophodno regulisati, kao i da prepoznaju dominantne učesnike na datim tržištima (tzv. operatorima sa značajnim tržišnim udelom) i da im nametnu odgovarajuće obaveze u pogledu kontrole cena, računovodstvenog razdvajanja, objavljivanju standardnih ponuda za međupovezivanje i sl.

Druga bitna karakteristika novog regulatornog okvira jeste pružanje usluga po režimu opšteg ovlašćenja čime je znatno pojednostavljena procedura izdavanja dozvola. Umesto izdavanja pojedinačnih dozvola, za sve vrste mreža i usluga izdaje se opšte ovlašćenje.

Takođe, novi regulatorni okvir iz 2002 zasnovan je na principu tehnološke neutralnosti s obzirom na brzinu razvoja novih tehnologija. Ovakav fleksibilniji pristup će omogućiti nesmetani razvoj novih tehnologija i usluga *elektronskih komunikacija*, bez obzira na to da li je reč o fiksnoj ili mobilnoj telefoniji, internetu, uslugama kablovsko-distributivnih sistema ili satelitskim uslugama, uz neophodne mere zaštite konkurencije. Samim tim, stvaraju se uslovi za investicije i dalji razvoj konkurencije na tržištu.

Krajem 2007. Evropska komisija je usvojila predloge za izmene i dopune regulatornog okvira EU za oblast elektronskih komunikacija iz 2002. Osnovni ciljevi revizije regulatornog okvira bili su: smanjenje regulatorne intervencije u onim oblasti gde je postignut zadovoljavajući nivo konkurencije, a regulisanje onih oblasti gde je konkurencija i dalje na niskom nivou; zatim jačanje nezavisnosti i kapaciteta nezavisnih regulatornih tela (maksimalno ograničiti uticaj drugih organa u sprovođenju propisa i odluka i obezbediti nezavisan budžet i dovoljno ljudskih resursa); jačanje tehnološke neutralnosti (slobodno korišćenje spektra za bilo koju tehnologiju i za bilo koju telekomunikacionu uslugu); dalje unapređenje zaštite prava korisnika kroz bolje informisanje o tarifama, brze procedure za prenosivost broja, bolju zaštitu privatnosti i sigurnosti, kao i bezbednosti i pouzdanosti komunikacionih mreža. U isto vreme usvojena je i Uredba o romingu^[10] kojom su ograničeni iznosi naknada za usluge međunarodnog rominga za govorne pozive koji počinju i završavaju se na teritoriji EU.

Reforma regulatornog okvira iz 2002. koju su, Evropski parlament i Savet ministara usvojili u novembru 2009, sprovedena je uz izmene i dopune postojećih propisa. Usvojene su direktive 2009/140/EZ^[11] i 2009/136/EZ¹², kojima se menjaju i dopunjuju direktive regulatornog paketa EU iz 2002. i ukida Uredba (EZ) broj 2887/2000 o raščlanjenom pristupu lokalnoj petlji. Takođe je usvojena Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o romingu^[13], kojom je utvrđeno da period važenja Uredbe o romingu treba produžiti i posle 30. juna 2010, što je bio prethodno definisan rok, kao i da njenu primenu treba proširiti na pružanje usluga SMS poruka i prenosa podataka u romingu. Iste godine je usvojena i Uredba (EZ) broj 1211/2009^[14] kojom se osniva Telo evropskih regulatora za elektronske komunikacije (BEREC). Ovo telo okuplja predstavnike regulatornih tela EU i pruža okvir za razmenu iskustava među regulatorima i saradnju sa Evropskom komisijom, u cilju stvaranja **pravog jedinstvenog tržišta elektronskih komunikacija**.

Revidirani regulatorni okvir akcenat stavlja i na veću zaštitu korisnika, a naročito ističući obavezu da se korisnicima sa posebnim potrebama, starijim osobama i socijalno ugroženim osobama obezbedi lak pristup pristupačnim visokokvalitetnim uslugama, u cilju ostvarivanja inkluzivnog informacionog društva. Osim toga, neophodno je obezbediti dostupnost transparentnih informacija za korisnike i mehanizme za savetovanje potrošača, kao i visok nivo zaštite ličnih podataka i privatnosti.

Kako je pouzdan i bezbedan prenos informacija putem elektronskih komunikacionih mreža pitanje od izuzetne važnosti za privredu i celokupno društvo, operatori su u obavezi da preduzmu potrebne mere zaštite integriteta i sigurnosti mreža. Revidirani okvir se u velikoj meri bavi i pitanjima efikasnijeg korišćenja radiofrekvencijskog spektra, budući da je postojeći sistem ocenjen kao nedovoljno fleksibilan da bi ispratio brz tehnološki razvoj i sve veću potražnju za spektrom, naročito razvojem bežičnih tehnologija.

2. Predlog za uspostavljanje jedinstvenog tržišta elektronskih komunikacija

Kako se svetska ekonomija i privreda razvijaju se u smeru *Internet ekonomije (privrede)* u sektoru informacionih komunikacionih tehnologija treba videti izvor **pametnog, održivog i sveobuhvatnog rasta**. Naime, procena je da su informacione komunikacione tehnologije zaslužne za rast produktivnosti od 50% u svim privrednim granama proteklih godina. Zahvaljujući tome, na dva izgubljena radna mesta otvara se pet novih. Nije teško uočiti da su ove tehnologije su od ključnog značaja za prevazilaženje globalne ekonomske krize i recesije u Evropi. Međutim, usled postojeće rasepkanosti tržišta EU (na 28 različitih tržišta u okviru EU) neophodno je, pre svega, otkloniti sve regulatorne prepreke za dalji rast i razvoj tržišta.

Imajući to u vidu, kao i potrebu da EU ponovo postane konkurentna na globalnom tržištu u proleće 2013. na sednici Evropskog Saveta predviđeno je da Komisija do oktobra 2013. predstavi konkretne mere za uspostavljanje jedinstvenog tržišta informacionih i telekomunikacionih tehnologija na teritoriji EU. Ovaj predlog se nastavlja na glavne direktive iz 2002, izmenjene i dopunjene 2009.

Opšti cilj ovog predloga je uspostavljanje i stvaranje jedinstvenog tržišta elektronskih komunikacija iako se sva pojedinačna tržišta u okviru EU već gotovo čitavu deceniju usklađuju sa postojećim regulatornim okvirom sa konačnim ciljem potpune integracije i liberalizacije. Jedinstveno tržište elektronskih komunikacija podrazumeva da^[15]:

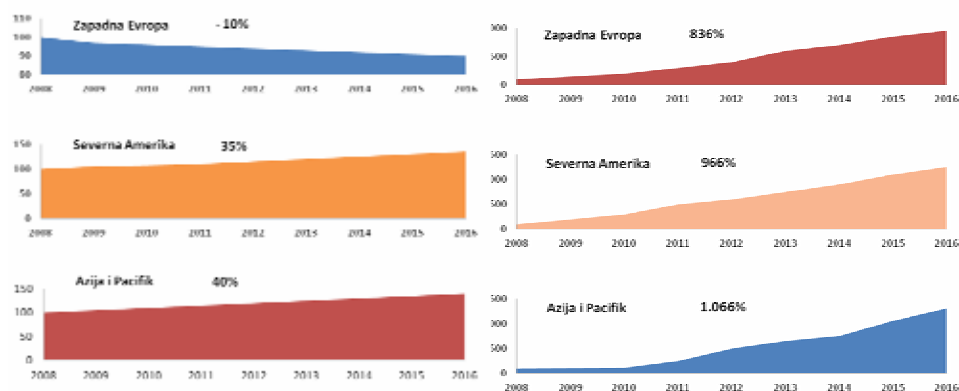
- **građani i privredna društva elektronskim komunikacionim uslugama mogu pristupiti sa bilo kojeg mesta u EU, bez preko-graničnih ograničenja ili neopravdanih dodatnih troškova,**
- **privredna društva koja obezbeđuju elektronske komunikacione mreže i usluge mogu vršiti delatnost i pružati mreže i usluge bez obzira na mesto njihovog poslovnog nastanka ili mesto u EU na kojem se nalaze njihovi korisnici.**

Uspostavljanjem jedinstvenog tržišta elektronskih komunikacija podsticalo bi se tržišno nadmetanje, ulaganje i inovacije na području mreža i usluga. Posebne predložene mere bi trebalo da dovedu do intenzivnijeg tržišnog nadmetanja u pogledu kvaliteta infrastrukture i cena. Takođe, ove mere bi trebalo da olakšaju planiranje ekonomskih i tehničkih parametara prilikom donošenja odluka o obimu investicija (bilo da se radi o ulasku na tržište, bilo da je reč o već postojećoj infrastrukturi) na tržištu elektronskih komunikacija. Time bi se podržale ostale mere radi promovisanja ciljeva utvrđenih u Digitalnoj agendi za Evropu, kao i stvaranje istinskog jedinstvenog digitalnog tržišta. Takođe, povećanje konkurentnosti i integracije tržišta u pogledu infrastrukture na teritoriji EU bi trebalo da dovede do postepenog uklanjanja prepreka i smetnji za dalji razvoj, a time i smanjenjem potreba za *ex ante* regulacijom. Krajnji cilj sprovođenja ovih

mera i stvaranja jedinstvenog i konkurentnog evropskog tržišta elektronskih komunikacija je oblikovanje ovog sektora u sektor na kojem važe horizontalna regulacija i pravila tržišnog nadmetanja. Takođe, treba istaći da ovaj predlog ima za cilj da uspostavi ravnopravne uslove za sve učesnike na tržištu elektronskih komunikacija u EU kako bi se neizvesnot i rizik ulaganja u sektoru svela na što manju moguću meru.

Glavni izazovi pri integraciji i stvaranju jedinstvenog tržišta ogledaju se u:

- otklanjanje prepreka u sistemu davanja odobrenja i pravilima koja se primenjuju na pružanje usluga tako da odobrenje dobijeno u jednoj državi članici važi u svim ostalim državama članicama, kao i da operatori pružaju svoje usluge doslednim sprovođenjem regulatornih obveza.
- harmonizaciji uslova za pristup: davanjem garancija mobilnim operatorima koje se odnose na uslove dodele i usklađenosti rokova za pristup spektru za bežični širokopoljasni pristup u celoj EU,
- garantovanju visokog nivoa zaštite korisnika u celoj EU stvaranjem jednakih uslova za sve, koji, između ostalog, uključuju mere koje će dovesti do postupnog ukidanja dodatnih naknada za pozive u romingu i mere zaštite pristupa otvorenom internetu.

Slika 1. IP Saobraćaj i prihodi od telekomunikacija po regionima od 2008, pri čemu podaci od 2013-2016 predstavljaju procenu, izvor: #ConnectedContinent

Regulatorno okruženje je od ključne važnosti za stvaranje dinamičnog i konkurentnog tržišta i uspostavljanje ravnoteže između rizika i dobiti. Kako bi podržala ove ciljeve, Evropska komisija je uz ovaj predlog donela i Preporuku o obavezama dosledne nediskriminacije i metodologiji troškova u cilju promovisanja tržišnog nadmetanja i poboljšanja uslova za ulaganje u oblasti širokopoljasnog pristupa^[16]. Cilj ove Preporuke je da promoviše tržišno nadmetanje i podstiče ulaganja u mreže sa velikim protokom obezbeđujući, pri tom, dugoročnu stabilnost cena pristupa putem kablova sa metalnim provodnicima. Preporuka će utvrditi uslove prema kojima bi ulagači u mreže sledeće generacije (Next Generation Access – NGA) imali veću slobodu pri kreiranju svojih cenovnih strategija, kako bi njihova ulaganja bila rentabilna imajući u vidu prisustvo konkurentne infrastrukture (mreže za putem kablova sa metalnim provodnicima, kablovske mreže i mobilne mreže četvrte generacije).

Ekonomijom obima može se poboljšati povraćaj investicija u mreže velikih protoka, istovremeno podstičući tržišno nadmetanje i globalnu konkurentnost. Međutim, operatori u EU, zbog velike fragmentacije tržišta i svih posledica proisteklih iz toga, to ne mogu da iskoriste.

Naime, tržište EU je rascepkano na 28 odvojenih nacionalnih telekomunikacionih tržišta sa ograničenim brojem učesnika što za posledicu ima da nijedan operator nije zastupljen u više od polovine država članica. Zbog ovakve neujednačenosti i različitih regulatornih uslova u svakoj od zemalja članica stvorene su prepreke za ulazak na tržište, a time i uvećavanje troškova i nepredvidivost poslovanja za sve operatore koji žele da pružaju preko-granične usluge.

Tabela 1. Prihodi za koje se može videti da u značajnoj meri variraju u zemljama EU, izvor: #ConnectedContinent

Zemlja EU	Ukupni prihodi (mld. EUR - 800 MHz)	Ukupni prihodi (mld. EUR - 2,6 GHz FDD)	Prihodi (EUR/MHz/stan . - 800 MHz)	Prihodi (EUR/MHz/stan . - 2,6 GHz FDD)
Nemačka	3,576	0,258	0,73	0,022
Francuska	2,64	0,936	0,68	0,103
Španija	1,302	0,117	0,47	0,023
Italija	2,934	0,432	0,82	0,06
Holandija		0,0026	0,5	0,002
Portugal	0,27	0,036	0,28	0,028
UK			0,48	0,054

Posmatrajući ukupno tržište EU, više od 200 operatora opslužuje tržište koje ima 510 miliona korisnika. To je u potpunoj suprotnosti sa situacijom na tržištu SAD-a ili Kine, čija jedinstvena telekomunikaciona tržišta imaju 330 tj. 1400 miliona korisnika koje opslužuje četiri ili pet velikih operatora, za koje važi jedno zakonodavstvo, jedan način izdavanja odobrenja i jedna politika dodele i korišćenja spektra.

Da bi se prikazale razmere i uticaj digitalne ekonomije na području IKT -a u EU radi više od 4 miliona stručnjaka, pri čemu taj broj uprkos recesiji i dalje raste. Uopšteno, u ekonomiji se, povećanjem ulaganja u IKT, unapređivanjem e-veština radne snage i reformom uslova za uspostavljanje Internet ekonomije može se podstaknuti rast BDP-a za dodatnih 5% do 2020.^[17] i otvoriti 3,8 miliona radnih.^[18]

Zbog svega navedenog, može se zaključiti da EU rascepkanim tržištem elektronskih komunikacija gubi jedan od najvećih potencijalnih izvora rasta. Naime, procenjuje se da **neiskorišćeni potencijal jedinstvenog tržišta EU iznosi do 0,9 % BDP-a, tj. 110 milijardi evra godišnje.**^[19] Sve to negativno utiče na širi digitalni ekosistem u koji se ubrajaju proizvođači opreme u EU, pružaoci sadržaja, nova start-up preduzeća i drugi. Takođe, negativan je uticaj i na privredne grane poput bankarstva, automobilske industrije, logistike, maloprodaje, zdravstva, energetike ili saobraćaja jer se za povećanje produktivnosti ti sektori oslanjaju na povezivanje tj. povezanost korišćenjem informacionih tehnologija.

Prilikom donošenja predloga sa osnovnim ciljem da se otklone svi uzroci rascepanosti evropskog tržišta elektronskih komunikacija Komisija je zaključila da je donošenje **jedinstvenog zakonodavnog instrumenta tj. Uredbe** najefikasnije.

Osnovna težnja je da se, jedinstvenim evropskim odobrenjem, smanji administrativno opterećenje za evropske operatore, a i osigura doslednost regulatornog postupanja.

Dalje, neophodnom koordinacijom upotrebe RF spektra na jedinstvenom tržištu biće osigurana usklađena dostupnost spektra ali i dosledna primena jednakih uslova za njegovu upotrebu u celoj EU, što će dovesti do njegove efikasne upotrebe. Na taj način bi se predvidivo investiciono okruženje za mreže visokih brzina, koje bi značilo i njihovu veliku teritorijalnu pokrivenost.

3. Zaključak

Dakle, kako bi se na najefikasniji način povećala pravna sigurnost, predvidivost i transparentnost i kako bi se prevazišli svi pomenuti problemi i sprečile posledice rascepanosti evropskog tržišta elektronskih komunikacija primenom Evropska komisija je predložila primenu pomenutih mera za koje se očekuje da stupe na snagu pre maja 2014. Procenjuje se da će u EU nakon primene ovih mera, zahvaljujući većoj konzistenciji tržišta i većeg konkurentskog pritiska doći do veće konvergencije usluga i stvaranja veoma povoljnog okruženja za nove investicije.

Ono što takođe ovaj predlog predviđa je da na veleprodajnom tržištu pristupa na nivou cele EU svi proizvodi budu dostupni i standardizovani. Ova mera će omogućiti operatorima fiksnih mreža da usluge povezivanja koje pružaju svojim korisnicima širom EU budu visokog kvaliteta i jednaki za sve. Očekuje se da će to pozitivno uticati na ulaganja, naročito preko granica država članica. Ovo će za posledicu imati pojačano tržišno nadmetanje kroz nova ulaganja operatora u infrastrukturu i nove usluge. Jednakim pravilima koja se odnose na kvalitet usluga obezbediće će se sloboda korisnika da pristupe uslugama i aplikacijama po svom izboru na osnovu jasnih uslova ugovora u čitavoj EU, a da se njihov pristup internetu ne ograničava ili blokira.

Literatura

- [1] (97/33/EC)
- [2] Smernice Komisije 2002/C 165/03 o analizi tržišta i proceni značajne tržišne snage koje su uređene regulatornom okvirom za elektronske komunikacione mreže i usluge.
- [3] Odluka 676/2002/EZ o radio-frekvencijskom spektru
- [4] Uredba (EZ) broj 2887/2000 o raščlanjenom pristupu lokalnoj petlji
- [5] Direktiva 2002/21/EC o zajedničkom regulatornom okviru za elektronske komunikacione mreže i usluge
- [6] Direktiva 2002/20/EZ o izdavanju dozvola
- [7] Direktiva 2002/19/EZ o pristupu
- [8] Direktiva 2002/22/EZ o univerzalnom servisu
- [9] Direktiva 2002/58/EZ o obradi ličnih podataka i zaštiti privatnosti u sektoru elektronskih komunikacija
- [10] Uredba (EZ) broj 717/2007 o romingu u javnim mobilnim telefonskim mrežama u okviru Zajednice.

- [11] Direktiva 2009/140/EZ kojom se menjaju i dopunjavaju Direktive 2002/21/EZ o zajedničkom regulatornom okviru za elektronske komunikacione mreže i usluge, 2002/19/EZ o pristupu i međupovezivanju mreža elektronskih komunikacija i pripadajuće opreme, i 2002/20/EZ o izdavanju dozvola za pružanje elektronskih komunikacionih mreža i usluga.
- [12] Direktiva 2009/136/EZ kojom se menja i dopunjava Direktiva 2002/22/EZ o univerzalnom servisu i pravima korisnika u vezi sa elektronskim komunikacionim mrežama i uslugama. Direktiva 2002/58/EZ o obradi ličnih podataka i zaštiti privatnosti u sektoru elektronskih komunikacija i Uredba (EZ) broj 2006/2004 o saradnji između nacionalnih organa zaduženih za sprovođenje zakona o zaštiti potrošača.
- [13] Uredba (EZ) broj 544/2009 o izmenama i dopunama Uredbe (EZ) broj 717/2007 o romingu u javnim mobilnim telefonskim mrežama
- [14] Uredba (EZ) broj 1211/2009 Evropskog parlamenta i Saveta od 25. novembra 2009. o osnivanju Telo evropskih regulatora za elektronske komunikacija (BEREC)
- [15] Proposal for a regulation of the European parliament and of the council laying down measures concerning the European single market for electronic communications and to achieve a Connected Continent, and amending Directives 2002/20/EC, 2002/21/EC and 2002/22/EC and Regulations (EC) No 1211/2009 and (EU)No 531/2012
- [16] COM(2013) 147 - Regulation of the European Parliament and of the Council on measures to reduce the cost of deploying high-speed electronic communications networks
- [17] Capturing the ICT dividend, Oxford Economics Research, 2011.
- [18] Quantitative estimates of the demand for cloud computing in Europe and the likely barriers to take up, IDC, 2012.
- [19] Steps towards a truly internal market for e-communications in the run-up to 2020, Ecorys, TU Delft and TNO, 2012.

Abstract: *In this paper we show the evolution of regulatory framework for electronic communication in EU from 1997. until today with detailed insight of new incentive (proposal) of European Commission to establish the Single market for electronic communications in European Union, which is planned to be imposed by the end of May 2014*

Key words: *single market for electronic communications, regulatory framework*

REGULATORY CHALLENGES IN ESTABLISHING THE EUROPEAN SINGLE MARKET FOR ELECTRONIC COMMUNICATIONS

Milan Janković, Aleksandar Utješinović, Ljiljana Matavulj, Mirjana Arsekić Kraković